

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 75.

Sobota 13. septembra 1930.

Leto V.

Znanost o miru.

Miroљubnost se bo dosegla le z vzgo-
jo narodov.

V »Prager Presse« razmotriva o
gorenjem vprašanju dr. P. Hohenau.
Pregovor, da je pri kraljevem gradu
zmagal pruski učitelj, ni prazna
frazza, pravi pisec. Po vojni so z mi-
rovniimi pogodbami ukinili vojne aka-
demije v Nemčiji in Avstriji. Kmalu
nato pa je stavljal predsednik kolum-
bijskega vseučilišča v New Yorku,
sir Buttler, ko se je mudil v Berlinu,
da priporoča sporazumno z vplivni-
mi ameriškimi znanstveniki in
političarji, kakor tudi finančniki,
ustanovitev mirovne akademije, ki
naj bi gojila znanost o svetovnem
miru.

Doslej je veljalo načelo, da se
vojna najlažje prepreči z vojsko.
Jasno pa je, da se ne pridobi potom
sporazumevanja ali parlamentarnih
konferencah znanost o miru, nego le
potom šolske in domače vzgoje.
Vzgoja mora vcepiti narodu v dušo
čut in smisel, da je vojna nekaj na-
pačnega.

Navadno se je načelo miru razla-
galo drugače. Južna Afrika in Ma-
roko dokazujeta, da so tam delale
mir države iz sebičnih gospodarskih
razlogov. To ni tisto, kar je potreb-
no.

Miroљubnost se bo v našem smi-
slu dosegla le z vzgojo narodov miru;
v šolskih knjigah bi se ne smelo po-
veličevati vojn in vojskovodij, nego
otroci se morajo vzgajati v idealne
resnicoljubne in miroljubne člane
družbe. Telesna sila ne sme biti več
odlika, nego le znanstvena veličina
in nje pomen za nadaljnji razvoj člo-
veštva.

Že pred 75. leti je izprožil bon-
ski vseučilišni profesor Kaufmann
misel, da naj se znanstveno proučuje
vprašanje narodnega miru. Med vojo-
no je to misel propagiral Alfred H.
Fried in pa profesor dr. H. Lam-
nasch, ki je visoko etični avstrijski
mislec. V ta namen je imel leta 1927
tudi James Brown Scott predavanje
v pariškem Carnegijevem zavodu.

Plod vseh teh dolgih naporov je
Buttlerjeva mirovna akademija, ki
naj uvede to znanost v blagor člo-
veštva.

Takrat, ko zmagata ta mirovni
duh, bo izginila s sveta tudi vojaška
romantika, ki je prizadjala človestvu
že toliko gorja.

Kongres ogrskih so- cijalnih demotratov.

Boj diktaturi.

Dne 9. septembra se je vršil v
Budimpešti kongres ogrskih socijali-
stov, pod strogim policijskim nadzor-
stvom. Kot gostje so pozdravili kon-
gres: za avstrijske socialiste Viljem
Ellenbogen, za angleško delavsko
stranko Cecil Wilson in Walter New-
bold, za Čehoslovake senator Gustav
Habrmann in Zoltan Farkaš, za Ru-
mune Lotar Radaceanu. Brzobjavne
pozdrave so poslali italijanski soci-
jalisti iz Pariza in španski iz Madri-
da. Kongres je sklenil pozvati vse
ogrske opozicijske stranke k ustva-
ritvi enotne fronte za boj proti dikta-
turi. Če pa se sedanji volilni sistem
ne nadomesti s splošno, tajno in ena-
ko volilno pravico, potem nastane za
stranko vprašanje, ali naj še nadalje
sodeluje v navideznem parlamentu,
ali naj ga zapusti in prenese boj na
drugo polje. Poslanec Payer je jav-
no pozival vlado, naj radi svoje ne-
sposobnosti, urediti vprašanje brez-

Skupščina Društva narodov.

Razpravljanje o Panevropi.

Dne 8. t. m. so se sestali v Žene-
vi zastopniki evropskih držav, da se
posvetujejo o Briandovem načrtu
glede organizacije unije evropskih
držav. Na posvetovanju je bilo zas-
topanih 27 držav. Iz Briandovega
poročila, ki je bilo jako optimistično,
je posneti, da so vse države za zbliz-
žanje evropskih držav. Nadaljnje
razprave o tem vprašanju se vrše
tekot tedna.

Angleški minister za zunanje
stvari Henderson pa je predlagal na
konferenci evropskih držav, da naj
se obravnava vprašanje evropske
unije ali federacije na skupščini
Društva narodov. Temu stališču, ki
hoče podrediti organizacijo Evrope
Društvu narodov, je nasprotoval
Briand, češ, da se naj najprej iz-
jasnijo države same, potem pa naj
določi proceduro Društvo narodov.

Z evropsko federacijo se strinja
tudi nemški zunanji minister dr.
Curtius, ki pravi, da bo nemška vla-
da tudi po volitvah v nemški parla-
ment morala voditi nemško politiko

po sedanjih smernicah, če noče ovi-
rati mednarodnega sodelovanja in
dosego mednarodnih dogovorov. S
stališčem nemške vlade se strinja
tudi Poljska, ker vidi, da hoče Nem-
čija opustiti agresivno in Poljski so-
vražno politiko, ki jo je pričel mini-
ster Treviranus.

Palestinski dogodki.

Društvo narodov je pričelo zho-
rovati v Ženevi dne 8. t. m. Pred-
vsem se je razpravljalo o palestins-
skih dogodkih. O tem vprašanju je
izjavil Henderson, da bo Anglija iz-
vedla vse predloge mandatne komi-
sije, ki bi utegnili pospeševati po-
mirjenje med židovskim in arab-
skim narodom.

Dalje se je govorilo na seji o
sirske - libanonskem vprašanju, o
mednarodnem duševnem sodelova-
nju, o pristopu Gdanskega k haa-
škemu mirovnemu sodišču, o manj-
šinskih nemških šolah na Poljskem
in še druge zadeve.

Aretacije bivših poslancev na Poljskem.

Opozicijske stranke tvorijo enoten volilni blok.

Kakor znano, je bil poljski par-
lament razpuščen ter razpisane no-
ve volitve. Na Poljskem je tvorila
v parlamentu opozicija večino, kar
je unikum na svetu. Da se more to
bolj razumeti, je treba naglasiti, da
je bila poljska konstitucija le navi-
dezna, v resnici pa sta delala pred-
sednik republike Mosicki in pa mar-
šal ter vojni minister Pilsudski kar
se jima je zljubilo. Ker se ni hotela
večina parlamenta Pilsudskemu u-
kloniti, je pustil končno parlament
razpustiti.

Toda levica in centum, ki sta
tvorila večinsko opozicijo, sta se v
volilnem boju združila v skupen vo-
lilni blok. Hrbtenica tega bloka, ki
bo nastopil s skupno volilno listo,
tvori poljska socialistična stranka.
Pilsudski pa, ki je sedaj ministrski
predsednik, je odgovoril na to z are-
tacije desetih vodilnih strankarjev,
med katerimi sta dva bivša socia-
listična poslanca in sicer Barlicki in
dr. Lebermann, ki se je v starem
avstrijskem parlamentu odlično u-

dejavoval, in pa bivši poljski mini-
strski predsednik Witos. Aretiranci
so bili prepeljani v drž. ječo v Brest-
Litovsk. Kot nosilec blokove kandi-
datne liste je določen dosedanji
predsednik sejma soc. Daszinski.

Pilsudski zopet psuje.

Poljski diktator maršal Pilsudski
hoče na vsak način izpremeniti volilni
red za sejem. Volilni red, pravi, ne
soglašja z ustavo. Prepovedati hoče,
da bi se parlamentarne stranke še
po razpustitvi parlamenta smatrale
kot celota. To je nekako sistiranje
strank.

Glede poslancev pa je izjavil, da
nekateri poslanci sebe in parlament
zamenjavajo z državo in so ti oč-
vidno žrtve možganskih holezni in
da je je treba ozdraviti z mrzlo vodo.

Parlament je zastopstvo suvere-
nega naroda na Poljskem. A pred-
sednik vlade, o katerem so že pisali,
da je fizično in duševno strt, psuje
— zastopnike naroda.

Revolucija v Argenti- nji končana.

Oficirji bodo vodili upravo do pri-
hodnjih volitev.

Argentinska vojaška revolucija
je uspela. Predsednik republike je
postal general Uriburu. Novi pred-
sednik je odstavil vse guvernerje
ter postavil na njih mesta oficirje,
da bodo vodili upravo do prihodnjih
volitev.

Člani vlade so večinoma bogata-
ši. Revolucija pomeni torej reakci-
jo. Prejšnji predsednik Irigoyen, ki
je sedaj ujetnik, je to plutokracijo
premagal pred 14 leti, ki pa je vr-
šila vsa leta pasivno resistenco. Iri-
goyen je skušal sicer pobegniti na
avtomobilu, toda zarotniki so ga
ujeli in ga bodo sodili.

Ne more se pa še trditi kljub ve-
stem o zmagi generalov, da je deže-
la pomirjena, ker se še vedno vrše
lokalni boji po državi.

poselnosti, raje odstopi. Stranka sma-
tra to vprašanje kot permanentno in
najbolj važno, obsoja pa brezkoris-
ne ekscese. Angleška delegata sta

Briand obupava nad Panevropo?

»Journal de Geneve« poroča, da
je Briand obupal nad svojim načr-
tom o Panevropi. Zadovoljen je, če
se izvoli odbor, ki bo vprašanje raz-
motrival ter prihodnje leto predla-
gal nov načrt, če je sploh izvedljiv.
Vzrok je baje odpornost Anglije,
kar pa ne more biti resnično, ker
bi Anglija v to zvezo ne spadala.
Očividno so krivec evropske drža-
ve, ki se nočejo resno oprijeti mi-
slji zaradi sebične domišljavosti. Za
nas je pa jasno, da Evropa nima no-
bene bodočnosti, če se ne združi,
marveč bo postala slaba, propada-
joča kolonija kapitalističnega impe-
rializma. Dejansko pa stoji angle-
ška delavska vlada na stališču, da
se mora bodoča Panevropa organi-
zirati v sklopu Društva narodov ter
da bi se v tem primeru tudi Anglija
priključila evropski uniji.

poudarjal, da se bo vsaka angleška
stranka premislila dovoliti kredite
državi, ki s svojo notranjo politiko ne
nudi zadostnih garancij.

Odmevi tržaškega procesa.

Filip Turatti o italijanski justici.

V belgijskem socialističnem listu
»Le Peuple« je objavil bivši italijan-
ski socialistični poslanec Filip Turatti,
ki biva sedaj na Francoskem, daljši
članek o tržaški obsodbi ob-
toženih in štirih umorjenih Slovencev.

Predvsem naglašja Turatti, da ni
za javnost dokazano, da so obsojen-
ci krivi. Po atentatu v redakciji »Po-
polo di Trieste« je letel sum na fa-
šiste in je bil tudi aretiran fašist For-
tia. Splošno je vladalo mnenje, da je
tudi ta atentat izvršen po fašistih z
namenom, da se naprti nasprotni-
kom, to je, Slovanom. Tudi obtožnica
in niti razpravni zapisnik ne nava-
jata nobenih dokazov za krivdo ob-
tožencev, ampak samo njih lastne iz-
jave. Šefa tržaške in goriške policije
sta izjavljala, da jima o krivdi ni bilo
ničesar znanega, dokler obtoženci sa-
mi niso priznali. Po njegovem mnenju
so bile te izjave obtožencem izsilje-
ne z najgrozovitejšimi mukami že v
preiskovalnem zaporu, ki jih pa po-
zneje niso mogli preklicati. Zagovor-
nike izbira sodišče in nimajo pravice
vpogleda v spise, če jim predsednik
ne dovoli. Objektivnega poročila ne
more objaviti noben list, ker so vsi
listi fašistični. Če bi pa kdo prevaril
cenzuro, bi moral v 24 urah zapustiti
Italijo.

Sodišče je obstojalo iz samih faši-
stičnih oficirjev.

Italijanska vlada se je obvezala,
da bo spoštovala pravice manjšin. Ko
je nastopil fašistični režim, je zata-
jil vse obveznosti in uvedel splošno
tiranijo nad narodnimi manjšinami.
Nič ni nenaravnega, če se je pojavil
odpor med prebivalstvom. Mi smo
nasprotniki nacionalizma; razločuje-
mo pa med nacionalizmom ireden-
tistov, ki branijo svoj narod, in med
nacionalizmom raznarodovalcev. To
mora biti jasno.

Za Italijo ne veljajo določbe mi-
rovne pogodbe za narodne manjši-
ne, toda, najmanj, kar se sme zahte-
vati od vsake države, je, da neodvis-
nost sodnikov ni gola laž, pa da so
sodni procesi procesi, ne pa rabelj-
ski čini.

Vse to se vrši pred brezbriznimi
oči Društva narodov, katerega član
je Italija.

Italijanski emigranti o tržaških umorih.

Oklic Lige za zaščito človeških
pravic.

Osrednji odbor italijanske lige
za zaščito človeških pravic je izdal
na italijanske grozote proglas, v ka-
terem pravi: To sodišče (v Trstu)
je izpostavljeno gnusu vsega med-
narodnega javnega mišljenja zaradi
svojega prekega sode, ki ne pozna
jamstva, kakršno daje redno soje-
nje. To so dejstva, ki izzivajo upor
proti nečloveškemu barbarstvu, ti-
ranskemu fašizmu, ki je za vse od-
govoren. Oklic opozarja na nevar-
nost, ki preti mednarodnemu miru
in civilizaciji.

V Italiji menda vre.

Fašistično gospodstvo preseda že
tudi Italijanom. Da so zlasti med fa-
šisti napete razmere, dokazuje dej-
stvo, da se je zunanji minister Gran-
di vrnil iz Ženeve v Rim.

Tudi Mussolini molči. Vesti o
njegovi bolezni so najbrže uteme-
ljene, ker ob takem dogodku bi
zdrav Mussolini ne mogel molčati.

Iz tržaškega procesa.

Izpovednik je povedal.

Štirje obsojenci v tržaškem procesu so dobili zadnjo noč pred usmrtnitvijo v ječo izpovednika. Ta izpovednik je povedal, kakor poročča »Piccolo«, da so obsojenci izjavili njemu, da če bi bili vedeli, da bo izid vse zadeve tak, kakršen je, bi bili storili še mnogo drugih in radikalnejših dejanj. — Izpovednik je vezan z molčečnostjo. Tudi ni dokazano, da je te stvari povedal niti se ne more več dokazati, če so obsojenci res tako govorili. Eno pa je tu gotovo, to namreč, da je izpovednik, če je to govoril, pomagal s tem fašistični justici opravičiti barbarsko obsodbo. Napravil je s takim pričevanjem fašizmu veliko uslugo.

Knjige „Cankarjeve družbe“

za leto 1930/31, ki izidejo letos sredi oktobra, so sledeče:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1931. Vseboval bo polno zanimivih slik, proletarskih povesti in pesmi, poučnih razprav, potopisov itd.
 2. Weiskopf: »Komur ni dana izbira.« Knjiga bo imela tri krasne povesti znamenitega češko-nemškega proletarskega pisatelja. Prevedel je knjigo Talpa.
 3. Jože Kranjc: »Ljudje s ceste.« Izvirni roman, film dveh dni, v katerem bo čitatelj videl slike življenja brezposelnih in v največji bedi živčih delavcev.
 4. »Poslednji dnevi.« To je v obliki povesti pisana zvezdoznanska razprava o postanku in umiranju zemlje. Napisal jo je znameniti francoski zvezdoznanez Flammarion, priredil v slovenščini pisatelj Angelo Cerkvenik.
- Vse 4 knjige bodo imele tudi krasno opremo. Zato, cenjeni čitatelji, kdor še ni član, ne šteti 20 Din. Ker te 4 knjige bodo vsakega zadovoljile.

Reforma volilnih redov.

Najreakcionarnejši volilni red ima Madžarska, kjer volijo veliki župani in orožniki. Po volilni reformi kriče tudi bivše vladne stranke, ki so jih volilci zapustili.

V ustavnih državah je vprašanje volilnih reform skoraj vedno na dnevnem redu, ne oziraje se na to, da-li je volilni red še tako popoln in pravičen, kajti ena ali druga stranka vidi vedno potrebo spremembe volilnega reda, upajoč, da ji bo izprememba volilnega reda prinesla koristi in ojačila njeno pozicijo v parlamentu.

Tako n. pr. v Avstriji kričijo že več kot eno leto po izpremembi vo-

lilnega reda za parlament. Te potrebe ne čutijo velike stranke, pač pa majhne, n. pr. velenemci, ki so bili enkrat — s stari Avstriji mogočna stranka, znani pod imenom »Deutscher Nationalverband«, ki je štel nad sto poslancev in ki je bil hrbtnica režima v bivši monarhiji. Danes pa je ta stranka prišla na nič in sedaj kriči na vse grlo po spremembi volilnega reda, ki bi zaščitil tudi manjšino, za katero je po sedanjem volilnem redu, določen minimum glasov. Ta volilna reforma bi se morala izvesti še pred novimi volitvami, sicer so velenemci — bili!

Tudi v Nemčiji se je sedaj med volilnim bojem pojavila zahteva po volilni reformi, dasi je nemški volilni red precej popoln in demokratičen. In baš radi tega ga žele reakcionarci izpremeniti.

So pa države, kjer je zahteva po volilni reformi več kot opravičena, in med temi je na prvem mestu Madžarska, kjer se drži grofovska

oligarhija samo vsled skrajno nedemokratskega volilnega reda in volilnih nasilstev, ki jih ta volilni red, ki predvideva javno glasovanje, omogoča. Smelo lahko trdimo, da na Madžarskem volijo veliki župani z orožniki za ostalo prebivalstvo.

Tudi na Angleškem kriči najslabjša stranka po volilni reformi. In to šele sedaj, čeravno je angleški volilni red najstarejši in je bil že davno reforme potreben. Vendar to liberalce poprej ni motilo, dokler so jezdili vladinega konja. Pa tudi Baldwinovi konservativci se še danes ne ogrevajo posebno za nov volilni red, četudi so sedaj v manjšini, računajoč s tem, da bodo jutri imeli zopet večino, kajti posestniki na Angleškem volijo v vsakem kraju, kjer imajo kaj zemlje in ne samo v oni občini, kjer redno bivajo. Volilni redi igrajo veliko vlogo, posebno, če oni, ki volitve vodijo, izrabljajo svojo moč.

Doma in po svetu.

Tragedija Slovencev v Trstu je izzvala silen odmev po vsej Evropi. Časopisje vseh narodov kar najostreje obsoja divjanje fašizma nad Slovenci v Julijski Benečiji. Zlasti ostro piše čehoslovaško časopisje, brez razlike strank. Socijalnodemokratsko »Pravo lidu« piše, da je »salva v Bazovici težko ranila tudi telo Evrope«. Češki fašisti so iz protesta proti Italijanom sklenili opustiti naziv fašisti in si bodo izbrali drugo ime. Italijanski poslanik v Pragi je protestiral pri ministru Krofti proti pisavi čeških listov, ta mu je pa odvrnil, da na Češkem nima vlada na tisk nobenega vpliva, ker vlada v Čehoslovaški demokratični režim. V Avstriji je zlasti socijalistično in levičarsko demokratsko časopisje polno ogorčenih protestov proti fašističnemu tiranstvu, enako tudi glasilo krščansko socijalnih delavcev, med tem ko organ krščansko socijalne stranke, »Reichspost«, fašiste zagovarja, kakor tudi heimwehrovcem prijazni listi. Polno obsodb je tudi francosko in belgijsko socijalistično časopisje. Čehoslovaška zveza svobodomislecev pripravlja z mednarodno Zvezo za zaščito človeških pravic obširno mednarodno protestno akcijo, proti divjanju italijanskega fašizma.

K tržaškemu procesu. Pred tržaškim izjemnim sodiščem, ki je obsodilo štiri Slovence na smrt, je bilo sojenih 18 obtožencev. Obtoženec Gropajc je skočil skozi okno ječe na dvorišče, kjer se je ubil. Proti ostalim obtožencem se bo pa vršila obravnava v Rimu najbrže že meseca septembra. Obtoženci, ki so bežali v inozemstvo, bodo sojeni ob nenavzočnosti.

Banski sveti. Namen je bil, da se sestanejo banški sveti že 15. septembra. Na sestanku banov v Beogradu se je pa sklenilo sklicati banške svete koncem meseca oktobra. Do tedaj morajo izdelati banške uprave proračune za leto 1931.

Državna konferenca gospodarskih krogov. Ministrstvo financ namerava sklicati v Beograd gospodarsko konferenco, na kateri se bo razpravljalo glede nameravanega zakona o samoupravnih financah. Vršila se bo 13. in 14. t. m.

Nov zakon o notarjih. Kralj je podpisal novi zakon o notarjih.

Wesfalski rojaki, ki so obiskali svojo staro domovino, so se vrnili v torek jutraj zopet v Nemčijo. Žal, da se ti trpini, ki morajo iskati kruha v tujini, niso sešli v domovini s svojimi organiziranimi tovariši, ki jih veže z njimi bratstvo vsega svetovno organiziranega delavstva.

Julij Betetto, operni pevec ljubljanske opere, zanusti Ljubljano. Pred prevratom je Betetto sodeloval v dunajski dvorni operi, sedaj pa odide na monakovsko opero.

Čehoslovaški parlament bo skličan dne 7. oktobra. Ena glavnih točk dnevnega reda tega zasedanja bo zakon o zavarovanju za starost.

Berchtoldu bodo razstali. Grof Berchtold, avstrijski zunanji minister ter glavni povzročitelj svetovne vojne, ima na Čehoslovaškem obširna posestva in sicer v Buchlavi, ki bodo sedaj zaplenjena. Tamkaj je tudi grad, v katerem sta se nekoč pred svetovno vojno sestajala Berchtoldov prednik, zunanji minister grof Aehrenthal, z ruskim zunanjim ministrom Iswolskim.

Avstrijski kancler dr. Schober obišče Prago. Avstrija in Čehoslovaška sta industrijski državi in je zaradi tega v interesu obeh držav, da skleneta trgovinsko pogodbo in se zedinita z ozirom na razne agrarne konference, ki hočejo napovedovati industrijskim državam nekakšen gospodarski boj. Skrbi delajo obema državam konference v Sinaji, Bukarešti in v Varšavi.

Kongres seksuologov zaseda te dni na Dunaju. Zastopane so po svojih delegacijah vse evropske države. Na polju seksuologije (vede o spolnosti) je mnogo vprašanj, ki so potrebna rešitve in o katerih bi morala biti tudi širša javnost poučena. Zakonodaja posameznih držav obravnava ta vprašanja vsaka po svoje in dostikrat krivično. Potrebno je, da je zakonodaja tudi z ozirom na seksuologijo v vseh državah enotna in napredna, kakor je na primer v Čehoslovaški, Rusiji in kakor se pripravlja tudi v Nemčiji.

Zadnji teden volilnega boja v Nemčiji je zelo buren. Iz mnogih mest poročajo o krvavih spopadih med političnimi nasprotniki, zlasti med komunisti in »naciji« (nacionalnimi socijalisti).

Zanimivo bratstvo. Nemčija ima še ta teden živahno volilno borbo za parlament. Ustanovili so nekako državno stranko in vsi meščansko-kapitalistični listi priznavajo, da gre za zmanjšanje političnega vpliva socialne demokracije, ki je imela v državnem zboru 152 poslancev. V tej volilni borbi pa nastopajo nemški fašisti in komunisti na shodih skupaj, tako da imajo govorniki obeh strank na shodih besedo. Ni torej nobenega dvoma, da obe stranki podpirata kapitalistično politiko, zlasti nam to potrjuje dejstvo, ker nemške fašiste podpirajo banke in zlasti težka železna industrija, ki ravno zadnje mesece vodi boj za znižanje plač — proti delavstvu.

Razsodba v procesu Viljema II. Bivši nemški cesar je tožil urednika lista »Morgenpost« radi razžaljenja časti, ker je pisal, da je bil Viljem osebno udeležen pri Kruppovem podjetju, ki je dobavilo nemški armadi topove. Ti topovi da so bili iz slabega materiala, vsled česar je mnogo nemških vojakov pustilo življenje ne za nemško domovino, ampak za Viljema, ki je pri tem profitiral. Sodišče pa ni pripustilo dokaza resnice in je urednika obsodilo na 1500 mark globe, kar sicer ni tako velika kazen za tako težak očitek. Seveda pa se je obsojeni urednik pritožil na višje sodišče in tako ta zadeva še ni končana.

Budimpeštanski komunisti pred sodiščem štrajkajo. V Budimpešti stoji zopet 22 komunistov pred sodnijo. Namesto odgovorov na vprašanja predsednika sodnega dvora komunisti vzklikajo tretji internaci-

Tone Maček:

23

Ženin iz Amerike.

Nande je bil vesel, da je za njo iznašel razvrednilno sredstvo. Od Zagajke si je izposodil zadnjo Tonetovo sliko. S polzelskim poštarjem in pismonošem se je domenil glede Tilkinovih pisem. V Celju si je preskrbel že rabljenih ameriških znamk in točno vsakih štirinajst dni je napisal Tilki novo pismo iz Amerike. V prvem pismu, ki ga je prejela, je bila Tonetova slika, ki si jo je Nande izposodil od njene matere. Tilki se je spočetka zdela popolnoma tuja.

»Saj to ni on.«

Zdel se ji je preveč gosposki. To ni on, priprosti in razposajeni Tone, ki ga je imela tako rada. S tem tukaj bi ne mogla tako neprisiljeno občevati, skoraj bi se ga bala. Sliko je hitro vtaknila v kuverto. Čez dobro uro jo je pa spet vzela v roke in jo pozorno ogledovala. Iskala je znanih potez. Šla je po staro Tonetovo sliko in je obe primerjala. Polagoma je začela odkrivati podobnosti. In končno je ugotovila, da je to res njen Tone in celo, da je še lepši. Kako je dobro rejen, kako se mu brki lepo podajo. Pa oblečen je kakor tovar-

niški ravnatelj v Polzeli. Postajala je nanj ponosna in rada je sliko kazala vsakemu, ki je prišel k njim na obisk.

Nekega dne je kakor slučajno mimogrede prišel k Zagajevim občinski sluga. Nekaj časa se je razgovarjal v hiši z ženskami, potem pa je mignil materi, da ga je spremila v vežo.

»No, kako je s Tilko? Ali je vedno tako mirna in pametna? Nikoli ne razgraja?«

»Hvala Bogu. Ne morem se pritožiti. Zelo pridna je. Mislim, da bo kmalu čisto zdrava.«

»Potem je dobro. Dobili so namreč od okrajnega glavarstva nalog, da se prepričamo, če ni okolici nevarna. V tem slučaju bi jo morali poslati v umobolnico.«

»Bog ne daj! Ni prav nobenega povoda. To bi ji še bolj škodovalo. Zopet bi se razburila. Pri meni je v najboljših rokah.«

»No dobro. Bom v tem smislu poročal.«

Sivi zimski dnevi so potekali monotono in mirno. Zjutraj, opoldne in zvečer, si je dala mati opraviti v hlevu. Položiti je morala kravi kleje in ji nastlati, nakrmiti prašiča, ki sta ga k Pustu zaklali, in dati zobanja

kuram. Ostali čas je sedela s hčerko v sobi in šivala, ali pa predla laneno predivo nekemu znanemu kmetu iz Sent Andraža. Tilka ji je pomagala, kolikor je mogla, včasih je tudi kaj malega sprala in zlikala, kar v sobi. Tudi šivanje ji je jelo iti boljše izpod rok in Krajčevki je napravila celo novi predpasnik. Skrbno se je pa mati čuvala, da bi s kako besedico omenila resnični Tilkin položaj. Skušala se je prilagoditi njuni miselnosti, ki je še vedno razvijala svoje načrte za bodočnost, ko se vrne njen ženin iz Amerike. Ona strašna vest ji je za vedno zginila iz spomina. Kadar je morala mati kam iti po opravkih, je hišo vedno zaklenila, hčeri pa je dopovedala, da bi zopet zbolela, če bi šla na mraz. Parkrat je ob nedeljah silila, da bi šla z njo v cerkev, a mati jo je prepričala, da bi se prav gotovo prehladila, naj raje potrpi do spomladi. In dekle je ubogalo.

Mater so mučile skrbi. Kaj bo, če bo to dolgo trajalo. In če sploh ne bo nikdar več pri pravi pameti. Jaz se staram, postajam od dne do dne slabotnejša, hišne posle, čeprav jih pri koči ni ravno veliko, že komaj zmagujem sama. Spomladi bom morala gledati, da dobim kako starej-

šo žensko k sebi, ko se bo zopet začelo delo v vinogradu.

Pismonoša je redno prinašal vsakih štirinajst dni pisma od ženina, ki ga ni več bilo med živimi. Nande je to korespondenco vodil zelo spretno. Posnemal je Tonetovo pisavo, lepil na kuverto stare ameriške znamenke in s tušem izpopolnjeval poštno žige. Tudi razumen človek bi težko spoznal, da je bilo pismo narejeno v Celju. Zgotovljeno pismo je vtaknil v drugo kuverto, ki jo je naslovil na poštarja v Polzeli, ki je bil o zadevi poučen. Ta ga je izročil pismonoši, da ga odda revici, ki je vedno po pratiki štela dneve, kedaj ima zopet priti novo pismo. Vsakokrat je bila srečna, saj ji je vedno pisal samo dobre novice. Da je zdrav, da dobro zasluži, da ima že veliko denarja v hranilnici, da vedno na njo misli in da bo kmalu prišel, najbrž še to leto. Ta pisma so bila njeno najboljšo razvedrilo in zdravilo.

Nekega dne pa je prispelo res pravo pismo iz Amerike. Pismonoša je bil pameten in ga je skrivaj izročil materi. Ta se je silno začudila in šla h Krajčevim in je prosila očeta, da ga prebere. Kdo neki še zdaj piše iz Amerike pismo. Pismo se je glasil:

jonali ter zmerjajo sodni dvor. Radi tega je dal predsednik obtožence zvezati in državni pravdnik je dvignil proti njim obtožbo radi upora.

Na Španskem dobe zopet novo vlado. Španija vleče svoj voz iz mlahe. Pa ne gre, ker je s svojim režimom preveč zastrupila javno mnenje. Nadejajo se sedaj, da se jim posreči meseca oktobra sestaviti novo koncentracijsko vlado desnice, ki bi jo podpirali tudi katalonski elementi.

Volitve na Španskem v parlament obljublja sedaj za mesec januar 1931.

Odredbe proti katoliški duhovščini v Grčiji. Grška vlada je izdala odredbo, da katoliški duhovniki ne smejo nositi obleke, ki bi bila podobna oni, ki jo nosijo grški pravoslavni duhovniki. Baje so se katoliški duhovniki oblačili podobno kakor pravoslavni, da bi na ta način bili deležni večjega zaupanja med ljudstvom. Duhovniki, ki bi se tega ne držali, se bo izgnalo iz države.

Kmeti v Indiji se tudi upirajo. Kmetje v Islampurju v satarskem okrožju prirejajo v zadnjem času demonstracije proti indijski vladi. Okoli 4000 prebivalcev se je pridružilo gibanju in angleške oblasti sumijo, da se hočejo kmetje osamosvojiti. Na pomoč prihajajo tem kmetom rojaki iz dežele Kholapur. Islampur se nahaja namreč na zapadni meji dežele Kholapur.

Blagostanje v Zedinjenih državah. Zedinjene države opisujejo kaj radi kot raj za pridne delavce. Ob dobri konjunkturi so socialne razmere še precej ugodne, ker kapitalisti iz povsem sebičnih vzrokov delavstvo ne koliko boljše plačujejo, ker vedo, da je dobro plačan delavec dober kupec, konzument. Narodno imetje je sicer veliko. Okoli 3000 dolarjev pride na posameznega prebivalca, toda vse to narodno imetje do 90 odstotkov je nakupičeno v rokah bogatašev, tako da je 87 odstotkov prebivalcev brez bistvenega imetja. To socialno in gospodarsko razmerje dokazuje, da so Zedinjene države pravzaprav proletarska država in v kateri je neimovito prebivalstvo kar najbolj prizadeto ob vsaki večji krizi. V Zedinjenih državah je torej jako dobro polje za razredno gibanje delavstva.

Vremenska katastrofa v San Domingu. Iz Washingtona poročajo z dne 5. septembra o katastrofalnem orkanu, ki je divjal na otoku Haiti. V mestu San Domingo je zrubilo življenje 2000 ljudi, 4700 hiš se je podrlo. Brez strehe je 29.000 ljudi.

Požar v pirejski luki pri Atenah. Dne 8. t. m. zvečer je izbruhnil katastrofalni požar v pirejski luki. Nastal je ogenj v bencinskih skladiščih. Vršile so se eksplozije za eksplozijo in ogenj se je širil tako naglo, da je zgorelo še 18 parnikov z oljem, ki so se nahajali v luki. Ponesrečilo se je mnogo mornarjev in se niso mogli rešiti, četudi so poskakali v morje, ker je na vodi gorelo razlito olje. Zgorel je tudi odhajajoči parnik z mnogo potniki in mornarji, ker ni mogel utesiti eksplozijam.

60.000 samomorilcev na leto. Število samomorov v Evropi je naraslo na 60.000. Vsako leto se število samomorilcev veča. V prejšnjih letih je bilo več samomorilk, sedaj je več samomorilcev. Na sto samomorilcev pride okroglo 70 moških in 30 žensk. Vzrokov naraščanju samomorov nihče temeljito ne raziskuje, vendar je naraščanje samomorov važen socialen pojav. Večino samomorov odpravijo s tem, da pravijo — zaradi nesrečne ljubezni, iz žalosti, zaradi gmetnih razmer. To pa ne morejo biti pravi razlogi. Pravi vzroki so globlji: družabne, predvsem socialne razmere, ki jih današnja družba ne čuti in noče videti.

Vasovalec — morilec. Žalosten dogodek se je odigral pri posestniku Podkrižniku na Pohorju nad Framom. Podkrižnik je imel dekle, ki je imela razmerje z nekim kovačem iz sosednje vasi. Ponoči od sobote na nedeljo je slišal Podkrižnik v deklini sobi šum in je šel gledat, kaj je, na-

Iz trboveljskih revirjev.

Komu je to v korist?

Pred nedavnim časom se je vršilo takozvano romanje k Mariji Pomagaj na Brezje. Pri tej priliki se je silno agitiralo med rudarji v revirjih za udeležbo. Ko se je romanje izvršilo, je pa pričel katoliški »Slovenec« pisati z naslodo o 1400 rudarjih, ki so se udeležili romanja. Ves srečen ugotavlja spreobrnjenje istih in še zadovoljnejši ugotavlja dejstvo, da rudarji začno spoznavati, da so bili na krivi poti pod vodstvom marksističnih voditeljev.

Mi te ugotovitve »Slovenca« ne zamerimo. Zakaj, stojimo na stališču svobode spoznanja vsakomur. Ali eno je, kar se nam zdi potrebno, da vprašamo katoliškega »Slovenca«:

1. Če je tako prijazen, da resnici na ljubo ugotovi, koga vse misli pod udeležbo 1400. Kajti žene, otroke, okoliške kmete, par pravovernih rudarjev in tudi drugih meščanskih udeležencev še mi dolgo ne smatramo za rudarje.

2. Ali je času primerno ob tej težki krizi, v kateri živi rudarsko delavstvo, izvajati denar iz njega za izletne namene?

3. Ali je to prav, če je pridigar na Kumu v nedeljo dne 31. avgusta izjavil, da so hrastniški rudarji kljub svoji bedi že blizu Din 20.000 darovali za novo cerkev v Hrastniku in da bo sedaj še nekaj rudarjev z otroci moralo iti ljubljanske »tepeškat«, da bodo še ti nekaj dali.

Na Lokah pri Zagorju se je ustanovila ekspozitura zagorske župnije. Pri župljanih, večinoma rudarjih, se namerava pobirati za mašniško opravilo. Trboveljska družba daje ekspozituro voščenu duhovnu stanovanje na razpolago. Rudarji z družinami z daljšo delovno dobo pri družbi pa ne dobe stanovanja. Če že hoče cerkev nekaj imeti, zakaj tega ne napravi sama iz svojih sredstev? Gospodje že vedo, komu vse to v korist in mi bi samo želeli, da še rudarji spoznajo.

šel kovača, ki je bil pijan, in ga začel oštevati. V prepiru je kovač kmeta zabodel z nožem v prsa, da je bil na mestu mrtev.

Goreča luka. V Pirejski luki pri Atenah je na neki ladji eksplodiral tank z bencinom, ki se je razlil po morju in plaval na površju morske vode. Po nepredvidnosti je nekdo vrget nanj tleč cigaretni ogorek, od katerega se je bencin vžgal in v hipu je bilo morje daleč naokoli en sam plamen. Deset ladij, ki so se nahajale v luki; je zgorelo, mnogo ljudi je poginilo ali dobilo hude opekline.

Slavnostna kočija Viljema II. prodana v Abesinijo. V dvorni tovarni vozov Zimmermann v Potsdamu so te dni s skrbno embalažo pripravili za transport v Abesinijo Viljemovo gala-kočijo. Prodana je bila abesinskega vladarju, skupno s štirimi pari konj, za 25.000 mark. Ras Tafari se namerava z njo voziti na dan svojega kronanja za cesarja, 2. novembra t. l.

Ljubljana.

Veliko Ljubljano delajo. O razširjenju omrežja ljubljanskega tramvaja so govorili in pisali že dolgo časa. Sedaj so pričeli graditi tramvajsko progo v Šiško, spomladi jo prično še na Vič-Glince. S tem bosta dva velika okoliška kraja, ki sta sama dve majhni mesteci, združena z Ljubljano. Navedeni progji pa še nikakor ne bosta zadoščali. Predvsem bi bili potrebni še dve progji, in sicer na Posavje in na pokopališče. Uverjeni smo, da bodo te prometne zveze pospešile združitev predkrajev z mestom Ljubljano, ker je to gospodarsko, zlasti pa socialno politično aktualno vprašanje.

Ljudski kino, Vič-Glince, predvaja v soboto ob 8. uri ter v nedeljo, 14. sept., ob 4., 6. in 8. uri monumentalno nemško filmsko vedomelo »Rampel-človek-zver« s Paul Wegenerjem v naslovni vlogi.

Če druge žene
Tvoje lepe lase
Zavistno motrijo

Proti konzumom!

Iz združnih krogov smo prejeli in objavljamo:

Zlasti v zadnjem času čitamo v Trgovskem listu, glasilu Trgovskih gremijev, ponovne izpade proti konzumnim društvom, ki so te dni zadobili značaj skrajno napete in brezobzirne borbe. Glavni argument te gonje je meka bajeslovna protekcija, ki jo menda uživajo konzumi pri davčnih upravah v pogledu plačevanja davkov in taks. Predno preidemo na meritorno kritiko te trditve, naj nam bo dovoljena naslednja ugotovitev:

V Jugoslaviji stoji Dravska banovina na prvem mestu v razvoju modernega združništva. Tri velike revizijske zveze, Zadržna zveza, Zveza slovenskih zadrž in Zveza gospodarskih zadrž v Jugoslaviji, reprezentirajo in upravljajo danes milijardno premoženje. Poleg denarnega je pokazalo zlasti konzumno združništvo po sistemu Rochdale izredno razveseljiv razmah. Strogo pa je treba ločiti to svobodno, iz inicijative članov porojeno združništvo od privilegirane, ki predstavlja danes nekako prisilno organizacijo. Če je država podelila privilegiranim nabavljalnim zadržam, kjer morajo biti, včlanjeni vsi državni uradniki in nametščenci, posebne ugodnosti glede znižanja prevoznih stroškov za blago ali davkov in taks, je to stvar državne uprave in se očitki Trgovskega lista prav gotovo ne tičejo nas. V Sloveniji pa je predvsem najbolj razvito svobodno združništvo, ki je nastalo v spoznanju potrebe in po inicijativi konzumentov, predvsem delavcev, pa tudi kmetov in malih obrtnikov-producentov ter malih vlagateljev. Vse to združništvo se je porodilo v spoznanju, da je nujno potrebna organizacija malega človeka, ki nima danes v kapitalističnem svetu nobene druge obrambe, kakor svojo skupno gospodarsko organizacijo. Če se dopisnik Trgovskega lista vprašuje, kje da leži socialna in narodnogospodarska funkcija konzumov, je s tem pokazal kaj malo upogleda v gospodarski razvoj modernih držav. S ciljem, da mora skupni organizirani zaslugi odgovarjati tudi

socijaliziran, posplošen uspeh, sta eksistenca in delovanje svobodnega združništva trdno utemeljena in upravičena. Nikoli ni bilo delovanje konzumov naperjeno direktno proti privatni trgovini, ker smo vedno zagovarjali prepričanje, da zasluži vsakdo, ki pošteno dela, tudi svoj pošten kruh. Če pa je vsled vedno naraščajoče gospodarske krize prišlo do medsebojnih trenj, ni to naša krivda. Sprejeti bomo pač morali boji, ki se nam vsiljuje ter ga dovršili z legalnimi sredstvi in predvsem z ono etiko, katere smo v ovadbah proti našim zadržam pogrešali.

Poglejmo si torej, kako ta toliko kritizirana protekcija konzumov izgleda v praksi! Vsakomu je znano, da so konzumna društva gospodarske organizacije, ki so zavezane javnemu polaganju računov. Vse svobodno združništvo v Dravski banovini plačuje slejkoprej davek na poslovni promet, ki je še danes najobčutnejša obremenitev vseh življenjskih potrebščin in ki se bo z zakonom poenostavila in mogoče tudi olajšala. Pri preciznem davčnem aparatu v Dravski banovini je znano, da se ta davek pri javnih družbah in gospodarskih organizacijah plačuje, oziroma izterja do zadnje pare. Privatna trgovina javnemu polaganju računov ni podvržena, temveč je davek pavšaliran, kar pomenja za trgovca veliko ugodnost. Nočemo trditi, da se ta ugodnost izrablja v škodo fiska, kljub temu pa je važno povdariti, da sta povojna doba in gigantski konkurenčni boj vrgla na površje v škodo legitimne trgovine tudi nesolidne trgovce, ki bijejo boj za svoj obstanek z vsemi sredstvi. Ne bi hoteli, da bi se uradno preiskala in objavila statistika o plačevanju tega davka s strani privatne trgovine in svobodnega združništva v razmerju doseženega prometa, kar bi tak izkaz ugotovil popolnoma drugačiji umetno ustvarjeno mnenje, da uživajo konzumi kakršnokoli protekcijo pred trgovci-davkoplačevalci ter bi se ugotovila trditve dopisnika Trgovskega lista o »nenaki borbi« obistiniti, seveda v obratno smer. (Konec prihodnjič.)

Maribor.

Seja mariborskega občinskega sveta. V četrtek, 11. sept., se je vršila seja občinskega sveta, katera je obravnavala naslednja komunalna vprašanja. Poročilo župana: Glede prijav nezazidanih parcel, predlaga da se kazni odpustijo, kar se enoglasno sprejme. Ob priliki beograjskih svečanosti sem se zedinil toliko, da leta 1931 še pobiramo gostiščino in kanalsčino in vodarno. Država hoče davke iz zgradarine, zato naj si pozneje išče občina druge dohodke. Za leto 1931 je torej glavnih težav proračun rešen. S tem je tudi vprašanje mitnic za prihod, leto odpravljeno. Predlog o imenovanju ulic po žrtvah v Italiji in spominu na pleb, glasovanje se sprejme in predloži odseku. G. dr. Vebler poroča: Glede elektrifikacije občine Pobrežje se sprejme predlog te občine, da se načrt izvede. — Za 3. odsek poroča g. Stabej: Železni, stavbni zadrž se prošnji za parcelacijo ugodni. Popravilo hiše za tehničar ob Mestni klavnic se prepuusti tvrdki Živic za vsoto Din 24.000. — Dimnikarska koncesija Auer, ki je ugasnila se razpiše in prizna g. Rataju, ako ima za to pogoje. — Načrt čakalnice in reklamnega kioska na trgu Kralja Petra, ki jo hoče napraviti g. Pelikan, se odobri. — Mestni študijski knjižnici se ugodni prošnja za subvencijo Din 30.000. — Nar. obrani se prizna

Din 5000 za proslavo Gosposvetskega spomina. — Posadki ladje Karadjordje, ki je bila ponesrečena, se prizna Din 5000. — Prošnja kopališkega osebja se izroči kopališkemu odseku. — Proda se g. Veroniku parcela po 14 Din. — Občani Tezna žele priključek na vodovod. Dovoli se odcep vodovoda za del Tezna pod določenimi pogoji. — Grabena garancija se g. Kotnik prizna. — Sportnemu klubu Maribor se zagotovi, da bo skupna konferenca s klubom in Gradbenim uradom uredila vprašanje tenisigrišča. — G. Osetu se prizna splošna koncesija za avtovožnje. — G. Špes Iv. se prizna krajevna potreba za stavbenika. — Nato se je vršila tajna seja.

Tudi advokat osumljen komunizma. V sredo se je vršila pri okrožnem sodišču v Mariboru kot odmev zadnjega komunističnega procesa še razprava v zasebni tožbi odvetnika dr. Avg. Reismana proti komisarju železniške policije v Mariboru, Jakšu Staniću, radi prestopka žaljenja časti. Odvetnik dr. Reisman je namreč po aretaciji komunizma osumljenih železničarjev interveniral pri komisarju Staniću, da bi aretirane železničarje z ozirom na njihovo službo in rodbine čimprej izročil sodišču. Ob priliki sprejemanja čeških Sokolov koncem junija t. l., ko je dr. Reisman imenovan Jugoslov.-Češkoslov. Lige na kolodvoru organiziral sprejem, pa je komisar Stanić napram

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

**NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22**

višjemu železniškemu uradniku izjavil, da sumi dr. Reismana komunizma, ker zastopa od njega aretirane železničarje. Komisar Stanič je pri tem še rekel: »Kaj pa dela dr. Reisman tukaj, ki zastopa komuniste!« Dr. Reisman je nadalje še tožil komisarja Staniča, ker ga je ta ob priliki sprejemanja na peronu zaničljivo meril z očmi, tako da se je pri tem dr. Reismanova hčerka naravnost prestrašila. Pri razpravi je Jakša Stanič tajil, da bi bil dr. Reisman sumil komunizma, priča inž. L. pa je to potrdil. Na prigovarjanje sodnika pa se je končno vendarle sklenila poravnava, tako da je dal komisar Stanič na zapisnik častno izjavo, s katero je izjavil, da nima nikakega povišanja, dr. Reisman sumi komunizma ter plača za JC-ligo Din 100.— in vse stroške. Tožitelja je zastopal dr. Klemenčič, komisarja Staniča pa je branil dr. Snuderl, ki je predlagal poizvedbe pri notranjem ministru o tem, da je Staničeva naloga, poizvedovati o mišljenju posameznikov v Mariboru in o tem poročati v Beograd.

Na tuk. obrtni nadaljevalni šoli začne redni pouk v nedeljo, dne 5. oktobra t. l. ob 8. uri zjutraj. Vajenci in vajenke, ki so vpisani v šolo, naj pridejo po svoje pridelilne listke na mestni magistrat od 29. septembra do 4. oktobra t. l. vsak dan od 10. do 12. ure. Zaključek vpisovanja je dne 14. sept. t. l. Kdor dotlej iz lastne krivde ne bo vpisan, bo kaznovan.

Osrednje društvo strojnikov in kurjačev dravske banovine, podružnica Maribor, obvešča svoje člane, da ima ista vsako prvo nedeljo v mesecu svoj redni sestanek v Mariboru, Meljska cesta 10, gostilna »Beli zajec« (Hönlman). Naš strokovni glasnik je v Zagrebu v hrvaškem jeziku izhajajoči »Glasnik« izpitanih strojarov i kurjačev Jugoslavije, pošt. predal št. 290, kamor se pošiljajo tudi dopisi za istega.

Banovinski davek. Po §§ 57.—63. uredbi o banovinskih davčninah se mora od vseh hiš, ki so po čl. 32, točki 15. zakona o neposrednih davkih proste državnega hišnega davka (zgradarine), plačevati posebna banovinska davščina. Ta davščina znaša: za 1 stanovanjski del Din 10 letno, za 2 Din 12, za 3 Din 15, za 4 Din 35, za 5 Din 40. Če je število stanovanjskih delov večje kot 5, se plačuje za vsak nadaljnji stanovanjski del Din 20 več. Za stanovanjske dele se smatrajo samo sobe in čimnate, v katerih ljudje stanujejo ali ki so določene za stanovanje, ne glede na to, v katere svrhe se uporabljajo. Ta davek plačuje hišni lastnik, če pa gre za stalni užitek, uživalec. Zato se vse te osebe pozivajo, da prijavijo ustno ali pisмено ob-

činskemu uradu vse hiše, zavezane temu davku, najdalje do dne 15. septembra 1930 radi plačila davka za to leto. Davščino plača stranka takoj pri občinskem uradu, ki ji izda potrdilo o plačilu. Kraljevska banska uprava priporoča vsakomur, naj to potrdilo hrani, ker ga utegne pozneje rabiti kot dokazilo o plačani davščini. Strankam, ki ne bi hotele podati prijave, se bo odmerila davščina na podlagi uradnih pripomočkov z 10% pribitkom; zoper tako odmero pritožba ni dopustna. Davščina, ki ne bo plačana pravočasno, se bo pa izterjala z zamudnimi obrestmi vred na strankine stroške.

Dobra hrana v Javni kuhinji na Slomškovem trgu 6: v A-razredu opoldne in zvečer Din 8,30, v B-razredu Din 12,30, v C-razredu Din 14,30. Priglašajte se!

Mariborsko gledališče. Uprava Narodnega gledališča v Mariboru razpisuje za sezono 1930-31 abonma, obsegajoč 25 predstav, 15 dramskih in 10 glasbenih (torej mesečno povprečno po tri predstave). Abonma, ki znači velik popust napram večnim cenam, se plačuje v osmih zaporednih mesečnih obrokih: prvi obrok na dan podpisa, ostalih sedem obrokov pa v prvih petih dneh vsakega nadaljnega meseca. Cene za vsak mesečni obrok (ves abonma stane torej 8 takih obrokov) so sledeče: Ložni sedeži po Din 75, 62, 45, 33, 25; parterni sedeži po 60, 53, 42, 33; balkonski po 60, 45, 30, 23; galerijski po 25, 20, 14. Cene za uradnike so sledeče: Ložni sedeži, obrok po Din 63, 53, 45, 35, 28, 22; parterni sedeži po 50, 45, 37, 30; balkonski po 50, 35, 25, 19; galerijski po 20, 15, 10. Dobe se tudi bloki, ki omogočajo obisk gledališča pri poljubnih 15 dramskih in 10 glasbenih predstavah. (Izvezete so le one predstave, ki imajo označbo »Izven« na plakatih.) Cene teh blokov so nekoliko višje kot pri navadnem abonmanu. — Pri glase sprejema gledališka blagajna, ki je odprta dnevno od 9. do pol 13. ure ter od 15. do 17. (ob nedeljah in praznikih samo dopoldne) do četrta, 25. septembra. Uprava prosi vse, ki se nameravajo abonirati, da to store čim prej. Opozarja se, da je abonma neprenosljiv na drugo osebo in med sezono neodpovedljiv.

Za tiskovni sklad je daroval neimenovani Din 30. Iskrena hvala! Posnemajte!

Veliko oktobrsko veselico priredi **Koturški savez kr. Jugoslavije, Pododbor Maribor** (Zveza kolesarjev »Perun«, »Edenleiss 1900«, »Pošte-

la« in »Zvonček« Ptuj, v soboto, dne 4. septembra t. l. na verandi in v dvorani pivovarne »Union«. Vstopnina bo izredno nizka, da bo obisk omogočen vsem slojem. Prireditev bo v letošnji jeseni gotovo ena izmed največjih v Mariboru. Podrobnejši spored se bo še objavil.

Književnost.

»Svoboda«. Septembrska (9.) številka našega kulturnega mesečnika je izšla sicer zopet v majhnem obsegu (16 strani), vendar z izbrano in prav lepo vsebino. Za uvod je napisal naš mladi in zelo talentirani pisatelj Jože Kranjc satiro »Rodoljub gospod Kocina«, v kateri glosira slavnost ob odkritju spomenika, ki so ga »odkrivali« duševni potomci onih slovenskih rodoljubov, ki jih je Cankar vse življenje napadal; rodo- in domoljubstvo se ni izumrlo in v cankarjanskem slogu nam je predstavil Kranjc en izvod teh nestvorov v gospodu Kocini. — Mile Klopčič nadaljuje razpravo o »Nemškem delavskem pesništvu« in nam prikazuje življenje in delo pesnika Lerscha; razpravo pojasnjuje par posrečeno izbranih in prav gladko prevedenih Lerschevih pesmi, izmed katerih naj opozorimo zlasti na vojno pesem »Dva brata«. Zelen bi si, da vsi čitatelji »Svobode« prečitajo te prevode in se nad njimi zamislijo. — Tretji članek je nadaljevanje Londonove socialne novele »Odpadnik«, ki nam slika težko življenje otroka v tovarni.

Ostali del številke je posvečen manjšim vestem. Med njimi naj opozorimo na kritiko pravkar izšle ruske povesti iz dobe strašne lakote (A. Neverov, Taškent); povest je založila »Svoboda«. — Končno bi rad opozoril še na nekaj, namreč na notico »Vaše blagorodje!«. Jasno je, da se pod vplivom meščanstva, v čigar sredini živimo, vtihotaplja v naša društva in v naše mišljenje delo in misli, ki niso naše. Prav je, da urednik delavskega kulturnega časopisa, ki mora predvsem paziti na čistost in ravno linijo pokreta, napada javno vse napake, ki jih zagreši posameznik ali pa tudi podružnica. Zelen bi si, da ustvari urednik v listu stalno rubriko z naslovom »Kaj ni prav v našem pokretu?« in v tej rubriki naj napade vse hibe in napake — seveda brez imen oseb in krajev. Le tako se bomo izboljšali in ustvarili resnično proletarski pokret. — Talpa.

Pomoč novorojenčku in dojenčku. Delavska zbornica je prejela od kr. banske

uprave dravske banovine za svojo javno knjižnico 50 izvodov knjige z gornjim naslovom. Knjiga je zelo poučna in zanimiva ter nujno potrebna, da se seznanijo z njeno vsebino zlasti delavske družine.

Delavski šport.

Desetletnica SK »Svoboda« v Mariboru. Deset let je od tega, ko so se zbrali mladi delavci s ciljem, da napravijo dostopen šport tudi delavcu, v katero svrhu so ustanovili SK »Svoboda«. V proslavo tega spomina priredi klub dne 14. septembra 1930 velik športni dan po sledečem programu: ob 10.30 nogometna tekma SK Rapid : SK Železničar; ob 14.30 nogometna tekma SK Svoboda Ljubljana : ISSK Maribor; ob 16.15 nogomet. tekma SK Olimp Celje : SK Svoboda Maribor. Vse tekme se vršijo na igrišču SK Maribor v Ljudskem vrtu. Sodeluje tudi železničarska godba. — Klub poziva vse svoje somišljenike, delavstvo in njegove organizacije, da se polnoštevilno udeležijo proslave, da napravimo tako časten sprejem zunanjim gostom. Pri proslavi sodelujeta delavska kluba Svoboda iz Ljubljane in Olimp iz Celja.

„Priatelj prirode“.

Zlet na Vrh treh kraljev. Neki Vaš dopisnik, najbrže tudi med izletniki, ki nameravajo iti na Vrh treh kraljev, nam je povedal, da se vrh piše z veliko začetnico. To mene ne zanima! Zanima me pa njegova ošabnost. Obnaša se tako kakor, da bi bil že od tal do vrha prebredel Mont Blanc in vso Himalajo. Sopiri se kakor vlečurist, toda nikdar še ni bil na višjem hribu kakor je Vrh treh kraljev, kamor so ga nesli na Sv. Janeza dan h krstu. In če jaz kot »nadkuhar« pravim, da ostanem par streljajev pod Vrhom treh kraljev, bom to storil zaradi tega, ker so tam drva, dočim jih na Vrh ni! Naj si le zapomni enkrat za vselej ta ošabnost, da svojih čestitljivih kosti še ni nosil tako visoko kakor jaz. Da ne pozabim! Tudi oni, ki pravijo Vrh treh kraljev krtina, naj bodo le tihi! Tudi oni se preplezali komaj dolenske Gorjance. Omenit moram še onega z velikimi »špegli«, ki hoče izvajati nad kuharjem diktaturo in ki je z njo tako klavirno propadel, naj ve, da izvežban in učen kuhar ne prenese diktature »špeglov«. Končno vabim vse turiste, ki znajo in radi plezajo po zeleni trati, na ta zlet. Nadkuhar.

Veletrgovina igrač in galanterije

F. König, Celje

USTANOVLJENO LETO 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio material i. t. d. po najnižjih cenah.

PRISTOPAITE K ZADRUGI „DELAVSKI DOM“

Ob pričetku šole.

Najcenejši in najboljši vir za nakupovanje vseh potrebščin. Otroške nogavice od Din 5.— navz. Moške nogavice od Din 5.— navz., damske nogavice od Din 7.— svile po Din 12.—, prvovrstne flornogavice od Din 17.— navzgor. Čipke vezene m od Din 1.— navz. Šolski nahrbtniki od Din 15.— navzgor, Šolske torbice (mape) iz prvovrstnega usnatega platna Din 35.—, Šolske mape iz prvovrstnega usnja Din 60.—, puščice po Din 3-50 navz. Šolske majice iz čiste volne od Din 48.— naprej. Obleke pletene lastnega izdelka od Din 100 naprej. Vse vrste sukanca, prece, igelj, gumbov in druge potrebščine po brezkonkurenčnih cenah.

EKSPORTNA HIŠA „LUNA“
MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 19

TIVAR OBLEKE

za gospode	od Din 240.— do 790.—
za dečke, od 11 do 16 let	od Din 200.— do 420.—
za otroke od 3 do 10 let	od Din 110.— do 160.—
zimske suknje	od Din 300.— do 750.—
hlače	od Din 89.— do 150.—

Prost ogled — ne da bi se sililo k nakupu!

Samoprodaje v vseh večjih krajih!

Prodajalna v Mariboru:

JAKOB LAH, Glavni trg 2

Nalagajte svoje prihranke

**v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg šte. 6.**

**Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!**

**Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.**